

200 år
1824 **OLE VIG** 2024
jubileum

Folkevennen

Ole Vig

Blandt alle Lande i øst og Vest
Er Fædrelandet mit Hjærte næst.
Det «gamle Norge»
Med Klippeborge
Mig huer bedst.

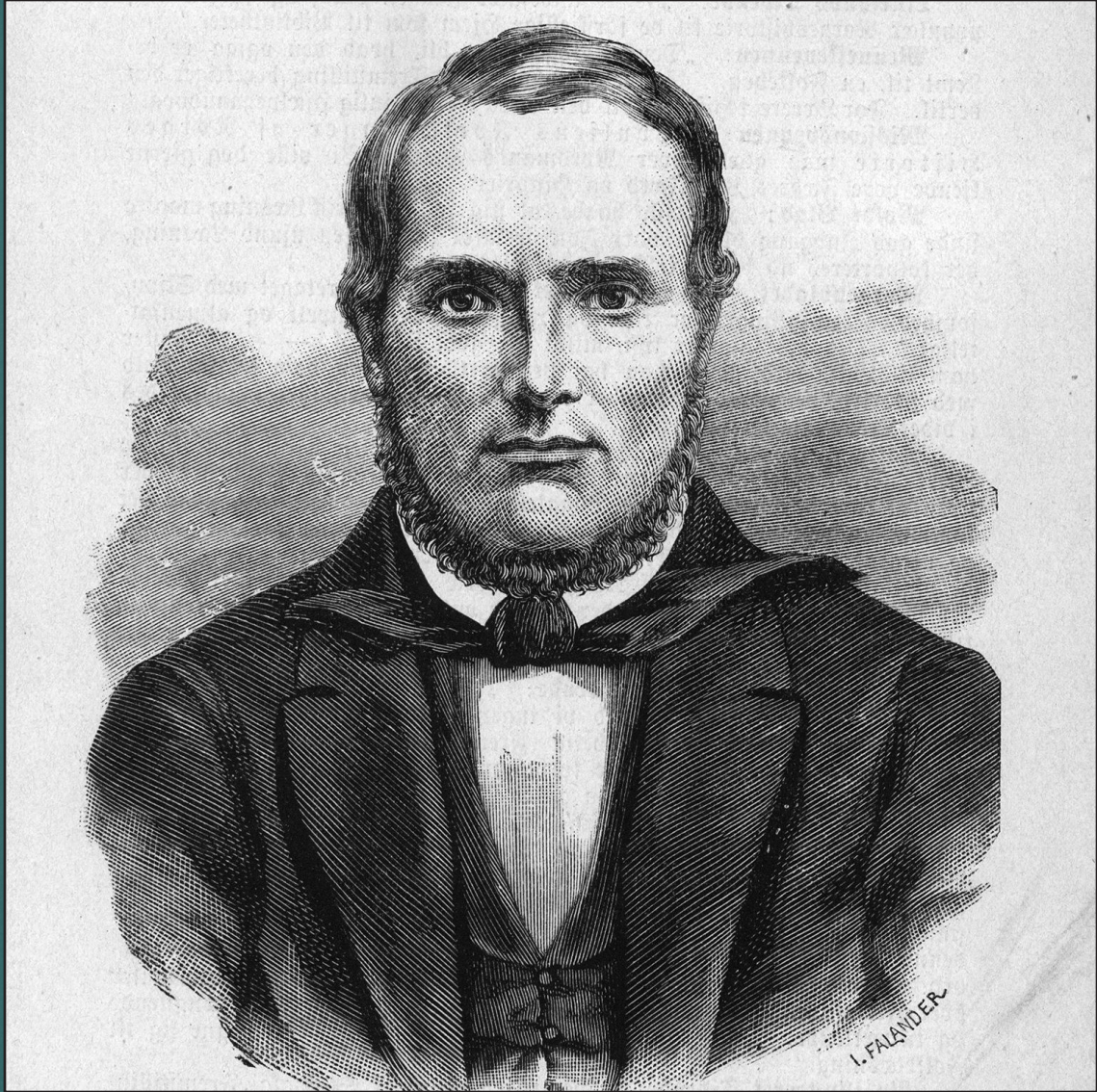
Har du hørt det før? Dette er det første verset av en sang som i dag er kjent som *Blandt alle Lande*, men som egentlig heter *Normandssang*. Den er skrevet av Ole Vig, en av de kanskje historisk mest kjente stjørdalingene som har levd. Du har kanskje hørt navnet før? Blant annet bærer en skole på Stjørdal, Ole Vig videregående skole, hans navn.

Gjennom arbeidsheftet vil du lære mye om Ole Vig. Etter å ha jobbet vil du vite:

- *hvem Ole Vig var.*
- *hvordan han levde.*
- *hva som gjør han så kjent i dag.*

Du vil møte en stor variasjon oppgaver, fra les og forstå til at du må tenke selv. Det er lurt å jobbe fra side til side, da heftet er bygd opp fra hans første leveår og frem til hans død.

Lykke til med arbeidet!

Litografi laget av svenske kunstneren Ida Falander (1842-1927).

De første leveårene

Ole Vig ble født i Vikmarka i Stjørdal, 6. februar 1824. Foreldrene hans het Ole Olsen Viganaasen og Marit Nielsdatter Walstad. Stedet var en *husmannsplass*; en liten boplass på et område som var eid av en annen gård. Husmannsplassen Vikmarken lå under gården Vikan da Ole Vig og familien bodde der, men i dag er den revet og borte.

Ole Vig var den eldste av i alt fire søsken. Han hadde en søster som het Nikoline og to brødre, men brødrene døde i tidlig alder. Nikoline og Ole var gode venner og trivdes godt i hverandres selskap.

Vikmarken; husmannsplassen Ole Vig og familien bodde. Foto: Alf Schrøder (1939)

Livet på husmannsplassen var ikke enkelt, og familien til Ole Vig levde et fattigslig liv. I sommerhalvåret ble det lange arbeidsdager for å sørge for å få mat på bordet, mens de på vinteren fisket på fjorden etter skrei og sild. Gjennom hardt arbeid klarte de seg og var stort sett selvforsynte med mat. Penger hadde de lite av, men far Ole tok på seg det arbeidet han kom over.

Som gutt var Ole litt stille og sjenert. Han lekte sjelden med de andre barna i nærområdet, men valgte heller å se på.

Moren Marit var en veldig god historieforteller, og det gjorde nok barnas liv rikere enn det ellers ville vært. Hun lærte også Ole å lese da han kun var fire, fem år gammel. Han var veldig nysgjerrig og brukte kveldene til å dykke ned i bøker.

Da han var rundt sju år, begynte Ole på skolen. Barneskolen var ikke det som ga han mest, men han fikk i det minste lov til å lese og skrive som han elsket. Ole Vig glemte dog aldri fortellingsstundene hjemme på Vikmarken, og de var nok av de største inspirasjonskildene til det arbeidet han senere skulle gjøre.

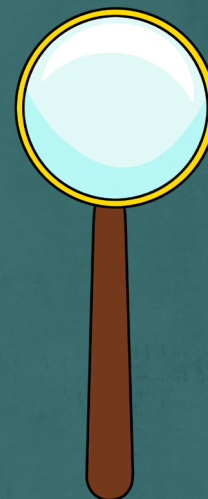
STOPP OG TENK!

1. Hvordan tror du det var å vokse opp på en fattig husmannsplass?
2. Hvorfor tror du Ole sjelden lekte med de andre barna?
3. Hva tror du gjorde at Ole kjedet seg på barneskolen?
4. Hva er en inspirasjonskilde?

Ordjakt

I boksen under skjuler det seg åtte ord. Klarer du å finne alle? De står enten vannrett, loddrett eller på skrå. Ordene ser du til høyre.

V	I	K	A	N	B	Æ	R	C	I
U	N	K	Y	W	O	Ø	I	N	H
S	I	N	A	L	L	U	K	O	Q
E	K	H	J	M	E	T	Æ	E	V
B	O	G	U	Y	R	S	M	T	R
L	L	I	E	S	K	R	E	I	F
A	I	A	R	U	M	Q	M	T	R
E	N	T	S	N	A	A	Y	Æ	A
M	E	Y	Y	T	E	M	N	K	J
V	I	K	M	A	R	K	E	N	Y

Ord du skal finne:

VIKMARKEN
HUSMANN
NIKOLINE
BØKER
VIKAN
SKREI
LESE
OLE

Det var lærer han skulle bli...

14 år gammel ble Ole Vig konfirmert i Værnes kirke av prost Widerøe. På den tiden måtte konfirmantene lære seg kristne samler og bibelvers, og prosten var imponert over hvor godt husmannssønnen gjorde det. Widerøe fortalte dette til faren til Ole Vig og mente at han måtte få sønnen inn på lærerskolen på Klæbu.

Det var ikke lange veien dit, men det kostet likevel mye penger, og det var noe de ikke hadde mye av på Vikmarken. Ole Vig ble derfor værende på husmannsplassen i to år til og hjalp foreldrene. Likevel fristet lærerlivet og han klarte til slutt å overtale faren til å hjelpe ham, men det var vanskelig for en husmann å låne så mye penger. Til slutt fikk de innvilget et lån i banken og (skole)veien for gutten fra Vikmarken var satt.

Ole Vig gikk til Klæbu. Der møtte han det han selv kalte *gilde og godvillige* lærere, og han trivdes godt. Våren 1834 var 19 år gamle Ole ferdig på lærerskolen. Han dro hjem til Vikmarken, men ble ikke der veldig lenge. Fredrik Bugge, en rektor fra Trondheim, hadde sett Ole Vig i aksjon på lærerskolen og tilbø han jobb i Åfjord.

I to år fungerte Ole Vig som lærer i Åfjord. Mye av fritiden sin brukte han til å lese i bøker fra boksamlingen til prosten. Derfra gikk turen til en lærerjobb i Kristiansund. Å bo i byen var en ny opplevelse for Ole, og han fikk også et større innblikk i det å leve på kysten. Han ble noen år i Kristiansund, men var også i Trøndelag og holdt seminarer og møter om skolelivet. Ole Vig ble en mer og mer sentral skikkelse i skolevesenet.

På nye marker

På starten av 1850-tallet skrev Ole Vig flere bøker, slik som diktboken "Norske bondeblomster" og boken "Liv i Norge" - en hyllest til Norge. Sommeren 1851 bestemmer han seg for å dra sørover. Der var det flere han ønsket å møte, blant annet presten Wilhelm Wexels. Ole lengtet også etter å se og snakke med Nikolai Grundtvig, en dansk forfatter og prest. Grundtvig hadde skrevet flere bøker som Ole hadde lest og kan på mange måter regnes for å være den største inspirasjonskilden hans.

Ole skrev hjem til sin mor og far at de ikke måtte være lei seg for at han ikke kom hjem den sommeren og begynte 8. juli 1851 å gå mot Oslo, som på den tiden het *Kristiania*. Reisen tok hele ni dager!

Ole Vig likte seg veldig godt i Kristiania. Mange visste hvem han var på grunn av bøkene han hadde skrevet. Han ble der i rundt en uke før han tok dampskip til København den 25. juli. Etter noen dager i Danmark, fikk Ole besøke sitt store forbilde Grundtvig. De hadde lange samtaler om kirken og kristendommen, og for husmannsgutten fra Stjørdal var det både en stor og lærerik opplevelse.

Etter 14 dager i Danmark, returnerte Ole Vig til Norge og begynte vandringsen tilbake til Kristiansund. Det er sagt at han gikk 5-7 mil hver dag på turen tilbake. Vel tilbake kjente han seg uvanlig frisk og sterk, og arbeidet gikk som en drøm. Minnene om Grundtvig og mennesker han hadde møtt gjorde selv de tyngste dagene enklere å komme seg gjennom, og det bemerket han i flere brev sendt hjemover.

STOPP OG TENK!

1. Hvorfor tror du prost Widerøe mente at Ole Vig ville bli en god lærer?
2. Hva tror du diktene i boken "Norske bondeblomster" handler om?

SVAR PÅ SPØRSMÅLENE

4. Hvordan fikk Ole Vig råd til å begynne på lærerskolen?

5. Hvor jobbet Ole Vig som lærer først, og hvor dro han etterpå?

6. Hva skjedde sommeren 1851?

7. Hvordan følte Ole Vig seg da han kom tilbake til Kristiansund?

Bladstyreren

23. april 1850 etablerte en gruppe menn i Kristiania *Selskab til Folkeoplysningens fremme*. Et av målene deres, og som sammenfalt godt med Ole Vigs tanker, var at alle skulle få like muligheter til skolegang.

De skulle gi ut et tidsskrift, *Folkevennen*, samt flere bøker og var på jakt etter den riktige personen til å styre arbeidet. Flere i gruppen mente at Ole Vig ville være den riktige mannen for oppgaven. Han selv skrev til sin søster om denne oppgaven allerede mens han var på reisen fra Kristiania til Danmark. I brevet til søsteren mente Ole at han ikke var dyktig nok for oppgaven, men at han var veldig interessert.

Ole Vig fikk tilbud om, og tok på seg, oppgaven som redaktør for *Folkevennen*. I tillegg begynte han som lærer i Kristiania.

Som redaktør, eller bladstyrer som det så pent het den gangen, gjorde Ole Vig en god jobb. Det første heftet ble utgitt i februar 1852, og det skulle etter hvert komme en ny utgave hver andre måned. I løpet av sin tid som ansvarlig for tidsskriftet, skrev han over 1100 sider selv - nesten halvparten av stoffet som ble utgitt! Resten ble skrevet av ulike hjelpere Ole Vig hadde, blant annet kjente personer som Ivar Aasen og Per Chr. Asbjørnsen (Asbjørnsen & Moe).

PRØV DEG SOM REDAKTØR!

Howdan hadde din første avisforside sett ut? Tegn og skriv til overskriftene under!

Folkevennen

Nr 1/2024

Nytt tidsskrift utgitt

Gikk over 50 mil!

Sykdom og død

Fra tidlig alder var Ole Vig sterkbygd og hadde god helse. Når han flyttet til Kristiania begynte helsen å skranke og han var ofte syk. Allerede den første høsten han bodde i byen ble han oppfordret av en lege til å jobbe mindre og røre seg mer. Han var sliten og trolig overarbeidet.

I 1853 herjet en sykdom som heter kolera i Kristiania og over 1600 mennesker døde. Ole Vig slapp unna kolerasmitten, men fikk problemer med magen som plaget han i lengre tid. Likevel jobben han fra morgen til kveld uten å klage til verken venner eller arbeidskollegaer.

Et selskap hos en bekjent i desember 1857 var siste gang Ole Vig forlot huset sitt i Kristiania. De andre gjestene bemerket at det var noe annerledes med ham og at han var svært stille.

Etter selskapet dro Ole Vig hjem og la seg for kvelden og han reiste seg aldri mer. Han ble svært syk og klarte ikke jobbe, noe som var ulikt ham.

Vennene hans var innom på besøk, og flere av dem var sammen med Ole Vig den siste kvelden han levde.

Klokken halv seks på morgenen 19. desember 1857 lukket Ole Vig øynene for siste gang og døde. Han ble kun 33 år gammel. Han ble begravd på julaften samme år på Vår Frelasers gravlund i Oslo.

Ole Vig døde av en sykdom som heter *tuberkulose*. Sykdommen kommer av bakterier som oftest angriper lungene.

Ole Vig flyttet i 1853 inn i et hus som ble kalt Hjerterum. Det ble bygget av en annen kjent, norsk forfatter og dikter som het Henrik Wergeland.

Ole hadde to små rom i huset. I det ene rommet stod senga, et lite bord og to stoler. I det andre rommet hadde han en sofa, noen stoler og bokhyller til bøkene sine.

Huset stod frem til 1883. Da ble det tatt ned og flyttet til Ski kommune. Etter flere påbyggelser og endringer ble det endelig revet i 1980, for å gi plass til et større møbelsenter.

Illustrasjon av Hjerterum; huset Ole Vig bodde i når han flyttet til Kristiania. Foto: Oslo Museum.

SVAR PÅ SPØRSMÅLENE

1. Hva skjedde med helsen til Ole Vig når han flyttet til Kristiania?

2. Når døde Ole Vig og hva døde han av?

3. Hvordan hadde Ole Vig innredet rommene sine i Hjerterum?

4. Undersøk og skriv tre fakta om Henrik Wergeland.

LAG EN TEGNING TIL OLE VIG-JUBILEET!

Blant alle lande/Nordmandssang

VERS 1-6

Blandt alle Lande i Øst og Vest
Er Fædrelandet mit Hjærte næst.
Det «gamle Norge»
Med Klippeborge
Mig huer bedst.

Jeg elsker Eder, I Bække smaa,
I stolte Fosse, I Fjorde blaa,
I Sjøer blanke,
Hvis stille Tanke
Kan Stjerner naa!

Fra Vesterhavet til Kjølens Rand,
Fra Nordishavet til Christianssand,
Der har jeg hjemme
Og kan istemme:
Mit Fædreland!

Jeg elsker Furu- og Bjerkelund
Med Toneklangen fra Fuglemund;
Og Meget aner
De dunkle Graner
I Vaarens Stund.

Jeg elsker Eder, I gamle Fjæld
Med høje Tinder og dybe Væld,
Med Skog om Barmen
Og Jærn i Armen
Til Tidens Kvæld!

Jeg elsker Bølgen, hvor Frihed gror,
De dybe Dale, hvor Freden bor,
De Lier fagre,
Og gyldne Agre
Paa Odelsjord.

Hilsen fra programkomiteen

I 2024 er det 200 år siden Ole Vig ble født. I Stjørdal markeres jubileet med mange aktiviteter og arrangement. I selve jubileumsuka, som startet på Ole Vigs sin fødselsdag 6. februar, ble det invitert til en festforestilling i Kimen kulturhus med en rekke tidligere Ole Vig-prisvinnere på scenen.

Ole Vig er gravlagt på Vår Frelses gravlund i Oslo. Der var det også en markering den 6. februar med taler og kransenedleggelse. Dette heftet er laget til jubileumsåret og er spesielt beregnet til bruk for lærere og elever på mellomtrinnet. Les mer på www.olevig200ar.no

Jubileet i 2024, Ole Vig 200 år, har mottatt tilskudd fra Stjørdal kommune og Kultur- og likestillingsdepartementet.

Heftet er utarbeidet av Joakim Korstad, på oppdrag fra programkomiteen.

200 år

1824

**OLE
VIG**

2024

jubileum

Ole Vigs det kjære navn
over fjeld og dale
gjemmes skal i folkefavn
saga om han tale.